

Lissabon-traktaten indfører, som en væsentlig nyskabelse, en regel om, at borgere kan tage initiativ til EU-lovgivning. En million borgere – ud af EU's ca. 488 millioner – fra et vist minimumsantal af lande kan således efter TEU art 8B, stk. 4, (art. 11, stk. 4) anmode Kommissionen om at fremsætte et forslag. Tærsklen på en million borgere svarer til ca. 0,2 procent af EU's borgere. Reglen i TEU art. 8B (art. 11) fastlægger det grundlæggende princip om borgerinitiativet, men de nærmere procedurer og betingelser for initiativet, herunder det minimumsantal medlemslande, som borgerne skal komme fra, fastlægges ved forordning efter den almindelige lovgivningsprocedure i overensstemmelse med TEUF art. 21, stk. 1 (art. 24, stk. 1).

EU's institutioner skal samtidig sikre et deltagesdemokrati, både ved at være i løbende dialog med civilsamfundet om EU's arbejdsområder og ved at foretage høringer af relevante parter med henblik på at sikre sammenhæng og gennemsigtighed i EU's handlinger.

Arbejdsmarkedsparternes rolle på EU-plan anerkendes i TEUF art. 136a (art. 152). Der lægges vægt på, at der skal tages hensyn til de nationale systemers forskelligartede karakter på arbejdsmarkedsområdet.

Lissabon-traktaten slår endvidere fast, at EU's funktionsmåde bygger på princippet om det repræsentative demokrati. Det fremgår af disse regler, at EU skal behandle alle borgere lige, og at enhver borger har ret til at deltage i EU's demokratiske liv. Det understreges også, at beslutningerne skal træffes så åbent og så tæt på borgerne som muligt (se oven for afsnit 3.2). Lissabon-traktaten fastholder de gældende regler om, at borgerne skal kunne henvende sig skriftligt til EU's institutioner på deres eget sprog og få svar på samme sprog. Se TEUF art. 21 (art. 24).

3.4 Nationale parlamenters rolle

De nationale parlamenters rolle

Lissabon-traktaten

- Giver de nationale parlamenter mulighed for at overvåge og kontrollere nærhedsprincippet overholdelse ved indførelse af såkaldte »gule« og »orange« kort.
- Udvider informationspligten overfor de nationale parlamenter.

- Giver de nationale parlamenter en større rolle i forbindelse med fremtidige traktatændringer.
- Sikrer de nationale parlamenters deltagelse i forbindelse med EU's politikker på området for retlige og indre anliggender.
- Styrker samarbejdet mellem de nationale parlamenter og Europa-Parlamentet.
- Giver de nationale parlamenter vetoret i beslutninger om at overgå til kvalificeret flertal eller om at gøre Europa-Parlamentet til medlovgiver.

Lissabon-traktaten indfører en række nye tiltag, der styrker de nationale parlamenters rolle i EU-samarbejdet. Styrkelsen sker på flere fronter og er et led i Lissabon-traktatens målsætning om at fremme demokrati, åbenhed og øget effektivitet, samt at klargøre forholdet mellem EU og medlemslandene. Der er først og fremmest tale om styrkelse af de nationale parlamenters indflydelse på regelvedtagelsen i EU, hvor især muligheden for at tildele såkaldte »gule« og »orange« kort i forbindelse med overholdelsen af nærhedsprincippet er en nyskabelse. For at sikre denne indflydelse indføres desuden en øget informationspligt for EU institutionerne over for medlemslandenes parlamenter.

Styrkelsen af de nationale parlamenter kommer til udtryk både i nye traktatbestemmelser og i to protokoller om henholdsvis nærheds- og proportionalitetsprincippet og om de nationale parlamenters rolle i EU.

Nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet

Lissabon-traktaten indfører en styrkelse af kontrollen med overholdelsen af nærhedsprincippet, ikke mindst ved at styrke de nationale parlamenters indflydelse. Nationale parlamenter får således som noget nyt mulighed for – i to varianter – at afgive en begrundet udtalelse om, at et lovgivningsforslag ikke er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. De nye mekanismer kaldes henholdsvis »det gule kort« og »det orange kort«.

Nærhedsprincippet

- Gælder for de områder, hvor EU og medlemslandene deler kompetence.